

ÜCRETLİLERDE VERGİ İNDİRİMİ (İADESİ) UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN ÖZELLİKLİ BAZI DURUMLAR

ÜCRETLİLERDE VERGİ İNDİRİMİ (İADESİ) UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN ÖZELLİKLİ BAZI DURUMLAR

Güray ÖĞREDİK ve Betül CEYLAN
Mazars&Denge Denetim YMM A.Ş.

Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Aralık 2005

1. GİRİŞ

4842 sayılı kanunla [1] Gelir Vergisi Kanunu mükerrer 121. maddesinde düzenlenen“**Ücretlilerde Vergi İndirimi**” uygulamasına yönelik olarak Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan **255 Sıra No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği [2]** ile açıklanan vergi indirim uygulaması ana hatlarıyla, Özel Gider İndirimi uygulamasıyla benzerlik göstermekle birlikte bazı konularda yeni düzenlemeler getirilmiştir.

255 sıra no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği’nde Özel Gider İndirimi uygulamasından farklı olarak Vergi İndirimi uygulaması ile getirilen; ücret bordrolarına , işten ayrılan veya emekli olan ancak başka bir işveren nezdinde **çalışmayan** ücretlilere ve işten ayrılan veya emekli olan ancak başka bir işveren nezdinde **çalışmaya başlayan** ücretliler hakkında yapılacak işlemlere ait yeni düzenlemeler genel hatlarıyla aşağıda açıklanmış ve ayrıca askerlik nedeniyle işten ayrılan personele vergi indirim ödemesi hakkında, personele vergi iadesi alacaklarının tek seferde veya borçlarına mahsuben ödenmesi hakkında ve kira ödemeleri hakkında çeşitli özel durumlar ele alınmıştır.

2- ÜCRETLİLERE VERGİ İNDİRİMİNDEN DOĞAN ALACAKLARI (VERGİ İADELERİ) TEK SEFERDE (PEŞİN) ÖDENEBİLİR Mİ?

Gerek Kanuni düzenleme de gerekse Genel Tebliğde bu işlemin aksine bir ifade yoktur. **Önemli olan, muhtasar beyanname üzerinde mahsupların, ücretliden her ay kesilen gelir vergisi tevkifatı kadar olmasıdır.**

Bu durumda iyi niyeti bir işveren, personellerine hakettikleri vergi iadelerini ocak ayı veya şubat ayı maaşları ile birlikte tek seferde ödeyebilir. Burada önemli olan ise muhtasar beyanname üzerinde mahsupların, her bir personel için ayrı ayrı ilgili aylarda ücretlerinden kesilecek gelir vergisi tevkifatları kadar olmasıdır.

3- VERGİ İNDİRİMİ (İADESİ) PERSONELİN BORCUNA MAHSUBEN ÖDENEBİLİR Mİ?

255 sıra numaralı Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliğ’nde de açıklandığı üzere ancak, **personele ödemesi yapılmış** olan tutarlar muhtasar beyanname ile beyan edilen gelir vergisinden mahsup edilebilir.

Bu durumda örneğin 135-Personelden Alacaklar veya 196-Personel Avansları hesabında gözüken personel borçlarına mahsuben ilgili personelin vergi iadesi alacağı kapatılabilir mi? Bizce bu uygulama mümkündür. Çünkü bu şekilde zaten zamanında personele bir menfaat sağlanmış ve nakdi bir ödeme yapılmıştır.

4- KİRA ÖDEMELERİ

Bilindiği gibi, **ikamet edilen konut** için yapılan kira ödemeleri vergi indiriminde dikkate alınabilecek bir harcama türüdür. Burada dikkat edilecek husus kira ödemelerinin ikamet edilen bir konut için yapılmış olmasıdır. Yoksa her türlü kira ödemesi vergi indirimi uygulamasına konu edilemez.

Yine bilindiği gibi vergi indirimine kişinin kendisinin, eşinin ve çocuklarının yaptıkları harcamalar konu edilebilmektedir. Bu durumda, kişinin kendisine ait ikinci bir konutun, ya da eşine ait ikinci bir konutun ya da çocuğuna ikamet etmesi için tahsis edilen bir diğer konutun kira ödemeleri **tek bir ücretlinin** vergi indirimi uygulamasında **topluca** dikkate alınabilir mi?

255 sıra numaralı GVK Genel Tebliğinin 4.1 numaralı "Vergi İndiriminden Yararlanacak Harcama Grupları" başlıklı bölümünde kira giderleri için; "**İkamet edilen konut** için yapılan kira ödemeleri vergi indiriminden yararlanacaktır. Peşin ödenen kira bedelleri ilgili olduğu dönemlerde dikkate alınır" açıklaması yer almaktadır.

Bir ücretlinin kendi ikamet ettiği konut dışında kendisinin veya eşinin veyahut çocuğunun üniversite öğrenimi sebebiyle başka bir yerde ikinci bir mesken kiralaması halinde, bu ikinci mesken için ödenen kira tutarının da vergi indiriminde kullanılması mümkündür. **[3]**

Bu görüşe göre; bir ücretlinin ailesiyle birlikte oturduğu evin, yazın ikamet ettiği yazlığının, çocuğunun başka bir şehirdeki öğrenimi nedeniyle ikamet ettiği bir evin kiralari toplamı, söz konusu ücretlinin vergi indirimi hesabında topluca dikkate alınabilecektir.

Diğer bir görüşe göre ise; ikamet edilen konut kavramından anlaşılması gereken, kişinin kendinin tek başına ya da ailesi birlikte oturduğu, yaşamını esas olarak sürdürdüğü yer anlaşılmalıdır. Keza bu konuda eğer bir genelleme yapılmak istenseydi gerek GVK Mük.Md.121'de ve gerekse 255 sıra numaralı Genel Tebliğde "**İkamet edilen konutlar**" ifadesi kullanılabilirdi.

Bize göre de; kişinin gerek kendisi gerekse eşi veya çocuğu tarafından yapılan kira ödemeleri ücretlinin vergi indiriminde topluca dikkate alınabilir. Çünkü, vergi indirimi uygulamasının açıklandığı GVK Mük.Md.121'de ve 255 sıra numaralı Genel Tebliğde, kişinin(mükellefin) kendisi, eşi ve çocukları ile ilgili .....kira harcamalarının yıllık toplam tutarının dikkate alınacağı açıklanmıştır.

Burada bir alt başlık açarak şu konuyu da işlemek istiyoruz. Boşanılan eşin ikameti için tahsis edilen bir konuta ait ödenen kira bedelleri vergi indirimi uygulamasından dikkate alınabilir mi? Kanunda açıkça "eşe ait" ifadesi yer almaktadır. Boşanılan kişi artık mükellefin/ücretlinin eşi değildir. Peki, boşanılan eş mükellefin/ücretlinin çocuğu ile birlikte söz konusu evde ikamet ediyorsa, bu durumda ödenen kira bedelleri ücretlinin/mükellefin çocuğu için ödendiği kabulü ile vergi indirimi uygulamasında dikkate alınabilir mi? Bizce bu durumda kira ödemesi mükellefin "çocukları ile ilgili..." olacağından vergi indirimi uygulamasında dikkate alınabilir.

5- VERGİ İNDİRİMİNDEN DOĞAN MAHSUP EDİLECEK GELİR VERGİSİ TUTARININ ÜCRET BORDROSUNDA EK BİR SÜTUNDA GÖSTERİLMESİ

İşverenler, vergi indirimi tutarlarını şubat ayından itibaren ödeyecekleri ücret gelir vergisinden mahsup edecekleridir. Ancak mahsup edilecek bu tutarı, düzenleyecekleri ücret bordrolarında ayrı bir sütunda göstereceklerdir. (255 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği 8. no.lu bölüm)

Şöyle ki, daha önceki uygulamada, işverenler mahsup edecekleri tutarı Özel Gider İndirimine Ait Bordroda göstererek mahsup işlemini beyan etmiş oluyordular.

Vergi İndirimi Uygulamasıyla ise vergi indirimine ait bordronun yanısıra, düzenleyecekleri **ücret bordrolarında "Vergi İndiriminden Doğan Mahsup Edilecek Gelir Vergisi" başlığı ile bir sütun açacaklar** ve mahsup edilecek tutarı bu sütunda göstereceklerdir.

Böylelikle her ay ücret bordrosunda her bir ücretli için hesaplanan gelir vergisi tutarı ile o ay mahsup edilen vergi indirimi tutarı görülebilecektir. Ayrıca, ücretlilerde talep etmeleri halinde alacakları ücret bordrolarında bu rakamları ayrı ayrı görme imkanına kavuşacaklardır.

6- EMEKLİLİK VEYA DİĞER BAŞKA NEDENLERLE İŞTEN AYRILAN ÜCRETLİLERE İLİŞKİN UYGULAMA

Emeklilik nedeniyle işten ayrılan ücretlilerin vergi indirimine konu harcamalarına ilişkin belgelerin teslimi ile ilgili esaslar ve süreler, çalışan ücretliler için geçerli uygulamaya göre yapılacaktır.

255 sıra nolu tebliğde vergi indirimi bildiğesinin verilmesinden önce emekli olan ücretliler için yapılacak uygulama bu olmakla beraber Tebliğde şu ifadeye de yer verilmiştir;

"Bu bölümde belirtilen esaslar işten ayrılan ancak başka bir işveren nezdinde ücretli olarak çalışmayan ücretliler hakkında da geçerlidir"

Bu ifadeden anlaşılacağı üzere, emeklilik sebebiyle işten ayrılan ücretliler ve diğer başka sebeplerle işten ayrılıp başka işveren nezdinde ücretli olarak çalışmayan ücretlilerin, vergi indirimi ile ilgili işlemleri eski işveren tarafından yürütülecek ve mahsup-ödeme, yine eski işveren tarafından yapılacaktır.

Dolayısıyla ; muhtasar beyanname veren işverenler, emeklilik nedeniyle veya başka diğer nedenlerle işten ayrılanlar için hesapladıkları vergi indirimi tutarlarını, Ocak ayına ait olup 20 Şubat akşamına kadar verilecek muhtasar beyanname ile beyan edilen tevkif suretiyle kesilen vergilerden mahup edeceklerdir. Bu mahsuba rağmen arta kalan vergi indirimi tutarı, vergi idaresince harcamaların vergi indirimi konusuna girip girmediği, belgelerin geçerli olup olmadığı ve vergi indirimi tutarının doğru hesaplanıp hesaplanmadığı hususlarının tespitine ilişkin geçerli incelemenin yapılmasına müteakip en geç Mart ayı sununa kadar muhtasar beyanname veren işverene nakden iade edilecektir.

Mahsup edilen vergi indirimi tutarının işverenlerce 20 Şubat akşamına kadar hak sahiplerine nakden ödenmesi zorunludur. Nakit iadenin ise vergi dairesinden nakden alındığı tarihten itibaren 3 gün içinde hak sahiplerine ödenmesi zorunludur.